

Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Rekreasyonel Olanakları

Sevgi ÖZTÜRK

T. C. Kastamonu Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
E-Posta: sevgiozturk37@gmail.com

Aydoğan AYDOĞDU

T. C. Kastamonu Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
E-Posta:aydoğanaydogdu@gmail.com

ÖZ

Dünyamızın ulaşmış olduğu gelişmişlik düzeyi bireyleri sürekli yaşadıkları yerlerin dışına özellikle de doğa ile baş başa olabilecekleri yerlere seyahat etmeye zorlamaktadır. Milli parklar doğanın en güzel örneklerinin bulunduğu korunan alanlardır. Milli parklar, bilimsel ve estetik açıdan, ulusal ve uluslararası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarıdır. Bu alanlara yapılan ziyaretler temel olarak rekreasyon amaçlı turistik etkinlikler olarak değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı Ilgaz Dağı Milli Parkının Rekreasyonel olanaklarının saptanmasıdır. Bu amacın yanı sıra Milli Parkın turizm amaçlı kullanımı sonucu ortaya çıkabilecek sorunların öngörülmesi ve alınması gerekli önlemlerin tüm paydaşlara duyurularak erken bir farkındalık yaratılması da hedeflenmektedir. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için Ilgaz Dağı Milli Parkı ile ilgili alanyazın (literatür) taramasının yapılmıştır. Çalışma kapsamında ayrıca alanda yerleşik halk ve kar amacı güden işletme temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bulgulanan olanakların doğaya zarar vermeden Rekreasyonel amaçlı kullanımının nasıl sağlanabileceği konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler; Rekreasyon, Korunan alanlar, Milli Parklar, Ilgaz Dağı Milli Parkı, Turizm.

GİRİŞ

Günümüzde sanayinin gelişmesi ile birlikte oluşan aşırı kentleşme, yaşam koşullarının güçleşmesi ve diğer olumsuzluklar, özellikle büyük kentlerde yaşayan insanlar üzerinde büyük baskılar oluşturmaktadır. Bu baskılardan kaçış, turizm hareketlerine yansımakta ve klasik turizm anlayışının yerini doğal ortamlarda dinlence arayışları almaktadır. Turizm alanındaki bu değişme ve gelişmeler korunan alanlara yönelik talebi arttırır iken aşırı kullanılmaları tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, korunan doğal alanların koruma

amaçlı yönetim planlarına sahip olması gerektiğine inanılmaktadır. Bunun yanında, daha makro ölçekte ulusal ya da bölgesel düzeyde yapılacak olan yönetim planlarında arazi kullanımının, rekreasyon ve turizm hizmetlerinin, arazi yeteneklerine göre kullanım planlaması ve doğa korumayla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Kurdoğlu, 2002). Bu çalışmalarda temel yaklaşım doğal kaynakların tüketilmeden ve akılcı kullanımı olmalıdır.

Dünyada çok hızlı bir biçimde artan ve gelecekte de devam edeceği bilinen turizm etkinliklerinin kültürel, doğal ve fiziksel çevre üzerine olumsuz etkileri vardır. Ulusal ve uluslararası düzeyde doğal alanlara yönelik talebin artması doğal ve kültürel değerlerin tahribine neden olmuş ve olagelmektedir. Bu nedenle, bu alanların sahip olduğu doğal, kültürel ve Rekreasyon değerleri koruyarak, turizm amaçlı kullanımlarla sağladığı faydaları bütüncül olarak ele alacak bir turizm anlayışının benimsenmesi zorunlu hale gelmiştir (Kuvan, 1995). Çevreye duyarlı ve ekolojik yaklaşımlı turizm planlaması, turizm eylemlerinin örgütlenmesinde bir çevre koruma aracı olarak sürdürülebilir ve sistematik bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır (Demirel, 2002).

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada inceleme konusu olarak Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Ilgaz Dağı Milli Parkı (IDMP) ele alınmıştır. IDMP sahip olduğu bitki örtüsü, yaban hayatı, coğrafi konumu ve mikro/makro ölçekte sunduğu farklı bakış açısındaki doğal peyzaj değerleri bakımından büyük bir öneme sahiptir (Kuter, 2008). Milli parkın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerlerinin ulusal olduğu kadar uluslararası düzeyde de büyük önem taşıması araştırmacıları bu konuda bir çalışma yapmaya yöneltmiştir. Çalışmada, öncelikle alanyazın taraması yapılarak milli parkla ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Milli park içerisinde yapılabilecek rekreasyon etkinlikleri, yörenin turizm durumu ve çevrede bulunan konaklama tesisleri ile ilgili yazılı, sözlü ve gözleme dayalı veriler elde edilmiştir. Ayrıca, turizm işletmeleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra yerel halk ile de görüşmelerde bulunulmuş milli park alanı ile ilgili farklı bakış açıları elde edilmiştir. Alanın doğal, kültürel ve insan yapısı değerleri irdelenerek Rekreasyonel turizm potansiyeli tespit edilmiştir. Bu potansiyelin kullanımı sonucu ortaya çıkan ve çıkabilecek sorunlar saptanmış ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Yörenin Rekreasyonel turizm potansiyeli hakkında alanyazın çalışmalarından elde edilen verilerle doğrudan arazide yapılan inceleme ve gözlem sonuçları birleştirilerek bir bütünlük sağlanmıştır.

TEMEL KAVRAMLAR

Rekreasyon Kavramı

Rekreasyonla ilgili Türkçe çalışmaların hemen hepsinde “*Rekereasyon*” kavramı için; “*kökeni Türkçe olmayan tekrar (re) ve yaratma (create) anlamına gelen iki Latince sözcükten türetilmiştir*” ifadesi yer almaktadır. Bunun yanı sıra Rekreasyon’un birçok tanımı yapılmıştır (Hazar, 2011). Bu tanımların çoğunda “*boş zamanda yapılan etkinlik, zevk ve eğlence için etkinlikte bulunma ve insan yaşamını zenginleştirici etkinlikler*” ifadeleri yer almaktadır (Gunn ve Var, 2002).

Rekreasyon kavramının tanımı ile ilgili bu karmaşıklık, Rekreasyon alanları, tesisleri ve Rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırılması ile bir açıklık kazanmıştır (Tümer, 1975). Rekreasyon kavramının da daha kapsamlı bir açıklaması Karaküçük (1995) tarafından şu şekilde yapılmıştır; “*İnsanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu gereksinimler için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere Rekreasyon denilmektedir*” (Karaküçük, 1995).

Rekreasyon alanları, etkinlikleri ve tesislerinin sınıflandırılmasına yer sınırlaması nedeni ile burada değinilemeyecektir. Ancak Rekreasyon alanları içerisinde önemli bir yer tutan Milli Parklar ve Milli Parkların içinde yer aldığı korunan alanlar konularına kısaca yer vermenin yararlı olacağına inanılmaktadır.

Korunan Alanlar

Hızla artan nüfus ve buna bağlı talep çeşitliliğinin doğal kaynaklar üzerinde oluşturduğu baskılar, plansız ve sağlıksız büyüme ve ortaya çıkardığı çevre sorunları, insanoglunu, bu kaynakların tahrip edilmeden gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da karşılayabilmesini sağlayacak çeşitli arayışlara itmiştir. Bu arayışların içindeki toplumlar, sahip oldukları doğal ve kültürel kaynakları korumak üzere çeşitli koruma yöntem ve sistemleri geliştirme çabalarına girişmişlerdir. Bu çabaların en gelişmiş, ulusal ve uluslararası düzeyde kabul görmüş olan “*korunan alan*” sistemleridir. Bu alanlar ve bunlara özgü planlama şekilleri, bir taraftan doğal ve kültürel kaynakları korumayı gözetirken diğer taraftan topluma bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan yarar sağlamayı amaçlar (Karahalil, 2009).

Küresel iklim değişikliğinin türler ve ekosistemler üzerindeki etkilerinin giderek daha fazla hissedilmeye başlamasıyla birlikte özellikle, kısıtlı yaşam alanlarına sahip türler ile hassas ekosistemlerin bu değişiklikten oldukça etkileneceği düşünülmektedir. Bu düşünce tüm Dünya ülkelerini önlem alma konusunda inisiyatif üstlenmeye yöneltmiştir (Karahalil, 2009).

Doğa koruma düşüncesinin bilinçli bir şekilde ortaya çıkışı ise 19. yüzyılın ikinci yarısına rastlamıştır. Bir taraftan doğa bilimlerinin ve beraberinde ormancılık biliminin gelişmesi, diğer taraftan 19. yüzyıla damgasını vuran romantik dünya görüşünün şiir, müzik ve güzel sanatlara hakim olması, bu uyanışı özellikle kamçulamıştır. 1948 yılında Birleşmiş Milletler'in bir organı olan UNESCO'nun girişimiyle, Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources –IUCN-) kurulmuştur. Bu kuruluşun ana amacı uluslararası düzeyde doğal çevrenin korunması, yaban hayatı ve biyolojik çeşitliliğin sürekliliğinin sağlanması ile doğa korumanın eşgüdüm ve sınıflandırılmasını sağlamaktır (Demirel, 2005). Bu çabaların sonucunda Dünyadaki zengin biyolojik çeşitliliğe sahip hassas ekosistemleri ve nadir türleri korumak amacıyla koruma alanları ilan edilmiştir. Böylelikle koruma alanlarının iklim değişikliği sürecinde türler için sığınak alanları olmak gibi önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir (Korunan Alanlar ve İklim Değişikliği Türkiye Ulusal Stratejisi, http://www.undp.org.tr/publicationsDocuments/Korunan_Alanlar_ve_Iklim_Değisikligi_Turkiye_Ulusal_Stratejisi.pdf).

Ülkemizde de ulusal ve uluslararası düzeyde olağanüstü özelliklere sahip doğa ve kültür varlıkları ve önemli savaşlarımızı simgeleyen alanlarımızın koruma ve kullanma dengesi sağlanarak, gelecek nesillere olduğu gibi miras bırakılmaları için değişik statülerde korunan alanlar tesis edilmektedir. 1983 yılında yürürlüğe giren yasa ile, Milli Parklar, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Parkları ve Tabiat Anıtları olmak üzere 4 koruma alan tanımı ortaya konmuştur (Çevre Kanunu, Resmi Gazete sayı 18132). Türkiye'de gerek yasal düzenlemeler gerekse taraf olunan uluslararası sözleşmeler kapsamında birçok alana koruma statüsü verilmiştir. "1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu (1971)", "2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983-1987)", "6831 sayılı Orman Kanunu (1956)"ve "2873 sayılı Milli Parklar Kanunu (1983)" korunan alanların tesisine olanak sağlayan yasal düzenlemelerdir. Bununla birlikte, "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme", "Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi", "Ramsar Sözleşmesi" gibi uluslararası sözleşmeler uyarınca da ülkemizde bazı alanlara koruma statüsü verilebilmektedir (Alkan ve Korkmaz, 2009).

Milli Parklar

Hızla yok olan doğa ve doğal kaynakların korunması için insanoğlu çeşitli doğa koruma biçimleri geliştirmekte ve bunları hayata geçirmeye çalışmaktadır. Bu yöntemlerden en etkili olanı ise korunma altına alınması gereken alanların milli park haline getirilmesidir. Bu sayede hem doğa ve doğal kaynaklar korunmakta, hem de insanlar bu alanlardan daha etkili bir şekilde yararlanabilmektedir (Çetinkaya, 2008).

Ülkemizde 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu ile milli parkların ve orman içerisindeki dinlenme alanlarının oluşturulmasına ilişkin ilk adımlar atılmıştır (Alptekin vd., 2009). Milli park; *“bilimsel ve estetik bakımından, ulusal ve uluslararası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarını”* ifade etmektedir (Çevre Kanunu, Resmi Gazete sayı 18132).

Milli Parklar sahip oldukları doğal, kültürel, tarihi ve arkeolojik kaynak değerlerine göre değerlendirilmektedir. Genellikle doğal bitki örtüsü ya da yaban hayatını bünyelerinde barındırmaları nedeniyle ilan edilen Yedigöller, Dilek Yarımadası, Ilgaz Dağı, Kovada Gölü gibi Milli Parklarımız yanında, Gelibolu Yarımadası ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı, savaş tarihi açısından önemli ve kurtuluş mücadelemize sahne olmaları nedeniyle bu kapsama alınmışlardır (Karahalil, 2009).

BULGULAR

Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Genel Özellikleri

Ilgaz Dağları Karadeniz Bölgesinin Batı bölümünün iç kesimlerinde, Kastamonu Havzası ile Devrez Vadisi arasında batı-doğu doğrultusunda uzanmakta olup, yaklaşık 160 km'lik uzunluğa sahiptir. Bu niteliğiyle Ilgaz bölgenin en yüksek dağlarından biridir. Milli park alanında, orman alanları, orman içi açıklıklar, konaklama ve dinlenme tesisleri, kayak pistleri ile sınırları oluşturan dereler bulunmaktadır. Zengin bitki örtüsü, yaban hayatı ve ender peyzaj değerlerine sahip olması nedeniyle Ilgaz Dağı 02/06/1976 yılında Milli Park ilan edilmiştir (Kuter, 2008). Alan, Kastamonu'ya 40 km, Çankırı'ya 80 km, Ankara'ya 200 km, İstanbul'a ise 553 km uzaklıktadır.

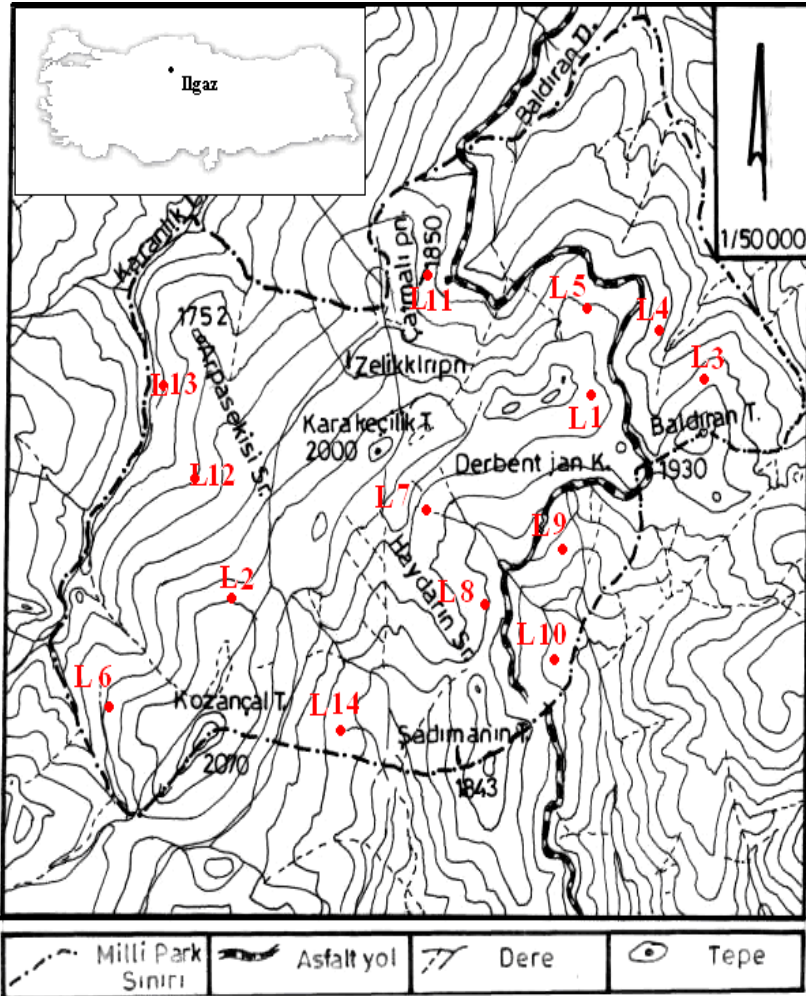
Coğrafi Durum

Ilgaz Dağı Milli Parkı 33°42'12" – 33°45'39" doğu boylamları ile 41°02'55" – 41°05'17" kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. IDMP Batı Karadeniz Bölgesi'nde Kastamonu (735.11 ha.) ve Çankırı (353.5 ha.) illeri sınırları içerisinde yer almaktadır. Alanın toplam yüzölçümü 1088.61 hektardır (Kuter, 2008). En yüksek noktası Büyükhacet (2587 m.) tepesidir. IDMP'nın Türkiye haritasındaki yeri ve topografik haritası şekil 1'de gösterilmektedir. Milli park sınırları içerisinde Baldıran tepesi (1900 m.), güneyde Kazançal tepesi (2070 m.) ve Sadımının tepesi de (1843 m.) yer almaktadır. Araştırma alanı içerisinde yer alan Karakeçilik tepesi (2000 m.) Milli parkın en yüksek üçüncü tepesidir. Buradan Milli Parkı'nın her iki tarafını görmek olanaklıdır (Çakır, 2007).

Jeolojik ve Jeomorfolojik Yapı

IDMP, Ilgaz Dağlarında yer almaktadır. Orta Anadolu'dan Kuzey Anadolu'ya geçiş kuşağında yükselen Ilgaz Dağları'nın arazi yapısı genellikle serpantinler, şistler ve volkanik kayalardan meydana gelir. Alanda yapısal olduğu kadar dağ oluşum hareketleri yönünden de ilgi çekici örnekler bulunmaktadır. Ülkemizin en uzun ve en hareketli kırık hattı olan Kuzey Anadolu Fayı, Ilgaz Dağının güney eteklerinden geçer. Jeolojik yapısı kadar dağ oluşum hareketleri bakımından da ilginç özelliklere sahip olan alanın jeomorfolojisi değişik karakterde vadiler, sırtlar ve doruklarla karakterize edilir. Bu jeomorfolojik yapı, gür ormanlarla birleşerek olağanüstü doğal peyzajlar yaratır (Menteş, 2002).

Alp-Himalaya dağ kuşağı içerisinde yer alan Türkiye, engebeli ve yüksek bir ülkedir. Türkiye'nin yüksek ve engebeli bir ülke olmasının ana nedeni, 3. jeolojik zamanda (Tersiyer) meydana gelen dağ oluşumu (orojenez) hareketleri ve 3. jeolojik zaman ile 4. jeolojik zaman (kuvaterner) başları arasında oluşan epirojenez ve volkanizma faaliyetleridir. Dağların temeli, Paleozoyik Dönem'e (Birinci Dönem: 570-225 milyon yıl önce) ait başkalaşım kayaçlarından meydana gelmiştir. Büyükhacet ve Küçükacet tepelerinin bulunduğu yüksek kesim, bu temel üzerine oturmuş bir kalker yapıdan ibarettir. BüyükIlgaz doruğu, Kretase Dönem (Tebeşir: 136-65 milyon yıl önce) sonlarına ait masif beyaz kalkerlerden, Küçükhacet doruğu ise Paleosen bölüme (54-26 milyon yıl önce) ait kalkerlerden oluşmuştur. Eski buzul izlerine rastlanmayan yüksek kesimlerde taş halkaları, çelenk ve şerit biçimli topraklardan oluşan buzul çevresi yer şekilleri görülmektedir (Menteş, 2002; Pehlivan, 2007).

Çizim 1. Ilgaz Dağı Milli Parkı haritası

Milli Parkın batı sınırını oluşturan Karanlık Dere ile Arpa Sekisi sırtı arası, Zeliklirpın Pınarı ile Çatmak Pınarı civarında ise hakim olan jeolojik formasyon tipi Susuz Formasyonu'dur. Bu formasyonun kaya türü; Kumtaşı, Siltaşı, Kiltaşı, Kumlu Kireçtaşı, Killi Kireçtaşı ve Mikritik Kireçtaşından oluşur. Ayrıca birim içerisinde yer yer olistolit ve olistostromların geliştiği düzeyler izlenir. Bu birim flis özelliğindedir. Susuz Formasyonu tektonik etkinliğin artmasına, denizin derinleşmesine bağlı olarak gelişen vahşi flis karakterindeki çökeller ile kumtaşı seyl arıdanması sunan ortaç türbidit karakterindeki çökellerin arıdanmasından meydana gelmiştir (Pehlivan vd., 1987).

Ulaşım

IDMP Ankara'ya 200 km., İstanbul'a 470 km., İzmir'e 720 km., Çankırı'ya 80 km., Kastamonu'ya ise 40 km. uzaklıktadır. IDMP'na Ankara'dan Çankırı, Ilgaz yolu üzerinden ulaşılabilir. İstanbul'dan ise TEM otoyolundan Ankara istikametine devam edip Gerede çıkışından çıkıp, Samsun, Kastamonu yönüne devam edilerek ulaşmak olanaklıdır. IDMP'na ulaşabilmek için Kastamonu yolunun yaklaşık 25. kilometresinde Ilgaz Dağı Milli Parkı Tabelasını izlemek yeterlidir. Ilgaz'a havayolu ile ulaşmak isteyenler öncelikle Ankara'ya uçmak durumundadırlar. Kastamonu havaalanının 2012 yılı sonuna bitirilmesi beklenmektedir.

İklim Özellikleri

IDMP nemli Karadeniz iklimi ve karasal İç Anadolu iklimi arasındaki geçiş kuşağı üzerinde yer alır. İklim, toprağı, erozyonu ve bütün canlıları şekillendirir. Her bitki türü çeşitli iklim elemanlarının veya faktörlerinin uç değerleri arasında hayatını devam ettirebilir. Bu sınırların dışında bitkilerin ve diğer canlıların gelişmesi olanaksızdır. Her iklim, belirli bir bitki topluluğunu karakterize eder ve bunun sonucunda dünya üzerinde bitkilerin dağılışı gerçekleşir (Pehlivan, 2007). Ilgaz Dağlarının Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri arasındaki geçiş kuşağında yer alması, zengin bir tür ve habitat çeşitliliğine sahip olmasını sağlamıştır (Menteş, 2002).

Tablo 1. Ilgaz Dağı Mili Parkı iklim (yağış ve sıcaklık) değerleri

İstasyon	Gözlem Süresi	Ortalama Aylık Yağış / Aylar												Yıllık Toplam
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ilgaz 885 m.	22 Yıl	42,8	29,8	33,5	51,4	59,5	45,4	23,9	22,9	20,3	31,5	31,2	43,4	435,6
IDMP 1900 m.	Enterpole	88,5	75,5	79,2	97,1	105,2	91,1	69,6	68,6	66	77,2	76,9	89,1	983,7
İstasyon	Gözlem Süresi	Ortalama Aylık Sıcaklık/ Aylar												Yıllık Ortalama
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ilgaz 885 m.	22 Yıl	-0,7	0,5	4,5	9,6	14	17,6	20,9	20,9	16,4	11	5	1,1	10,1
IDMP 1900 m.	Enterpole	-8,4	7,6	-2,2	2,9	7	13,2	14,7	14,7	10,4	4,8	-1,4	-5,7	4,5

Kaynak: Akata, I. (2010). Ilgaz Dağı Milli Parkı Ve Yakın Çevresinin Makrofungus Florası, (Basılmamış Doktora Tezi), ss. 25-29'dan geliştrilmiştir.

Akata (2010), yapmış olduğu çalışmada Ilgaz Meteoroloji İstasyonu'ndan (885 m.) aldığı 1997-2008 yıllarına ait verileri Ilgaz Dağları iklim koşullarını yansıta-

cak biçimde tablolaştırmıştır (bkz. tablo 1.). Ilgaz gözlem istasyonu (855 m.) verilerinin Ilgaz Dağı Milli Parkı'na (1900 m.) enterpole edilmesiyle çalışma alanına ait meteorolojik veriler elde edilmiştir (Akata, 2010).

Toprak Özellikleri

IDMP alanı içerisindeki hakim toprak grupları; Kalkersiz Kahverengi Topraklar (U) bölgede oldukça yaygın olan topraklar A (B), C horizonuna sahip topraklardır. Kahverengi veya açık kahverengi olup dağılabilir üst toprağa ve soluk kırmızımsı kahverengi B horizonuna sahiptirler. B horizonu da dahil sulandırılmış asitle muamelede köpürme göstermezler. Genellikle yıkanma mevcut olup, üst toprak, alt toprağa nazaran daha asidik bir karakter göstermektedir. Alt toprakta kalevilik hakimdir. Bazı durumlarda alt toprakta çok az olarak serbest karbonatlar görülebilmektedir. Doğal vejetasyon ot ve ot-çalı karışımı şeklindedir.

Kalkersiz Kahverengi Orman Toprakları (N) A (B) C profilli topraklardır. Bölgede geniş bir yayılıma sahiptirler. A horizonu iyi teşekkül etmiş, gözenekli bir yapı gösterir. A horizonundaki organik madde genellikle asitkarakterli olup, mineral kısımdan ayrı veya çok az bir karışma gösterir. B horizonu zayıf teşekkül etmiş, kahverengi veya koyu kahverenginde, granüler veya yuvarlak köşeli blok yapıdadır. Kil birikmesi yok veya çok azdır. Profilin aşağılarına doğru gidildikçe pH 6.0 dan daha düşüktür. Horizon sınırları belirgin olmayıp tedrici geçiş görülmektedir. Toprak derinliği normal olarak 40-70 cm. arasındadır (Gümüş vd., 2002; Pehlivan, 2007).

Akarsular

IDMP'nın en önemli akarsuları Milli parkı batıdan sınırlayan Karanlık Dere ve kuzey-kuzeydoğudan sınırlayan Baldıran Deresi'dir. Bu akarsular yıl boyu taşıdıkları sularla IDMP bitki ve hayvan varlığının yaşaması için gerekli ortamı sağlamaktadırlar.

Bitki ve Hayvan Varlığı (Flora ve Fauna)

IDMP çok zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Dağın eteklerinden doruklarına kadar çeşitlilik gösteren orman tipleri, zengin ormanaltı florası ile desteklenir (Anonim, 2008). Bu nedenle Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği tarafından belirlenen "*Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları*" arasında yer almaktadır. Ilgaz Dağları sahip olduğu bitki türü zenginliği açısından Türkiye'nin en önemli endemizm merkezleri arasında gösterilmektedir (Gümüş vd., 2002). Öyleki Ilgaz, birçok bitkiye isim vermiştir. Örneğin *Crocus Speciosus ssp. ilgazensis* Baytop'lar tarafından

1700 metre yükseklikte toplanan bir çiğdem türüdür. *Asyneuma ilgazensis* (endemik), *Dactylorhiza ilgazika* (endemik bir orkide türümüz), *Festuca ilgazensis* (endemik yumak otu türü) ve *Allium ilgazense* bunlardan bazılarıdır (Avcı, 2004).

Ilgaz Dağı'nın eteklerinden doruklarına kadar gelişen Karaçam, Sarıçam ve Uludağ Göknarı parkta görülen ağaç türlerinden bazılarıdır. Özellikle park alanında yer alan Uludağ Göknar ormanı, Türkiye'deki yayılış alanında optimal özellik göstermektedir. Ilgaz Dağı Küçükhacet yüksek dağ florası 43 familyaya ait 155 cins ve 283 takson içermektedir (Pehlivan, 2007).

Bol ve bütün yıl akışlı akarsuları ile zengin bitki örtüsünün oluşturduğu şartlar yaban hayvanlarına da yaşama ortamı sağlamaktadır (Erduran, 2002). Ilgaz Dağlarının değişken ve ilginç jeomorfolojik yapısı (doruklar, platolar, vadiler, kayalıklar, düzlükler), toprak ve su kaynakları (akarsular, göl ve göletler), çeşitli yükseltiler ve bakılara göre değişen iklim özellikleri (yağmur, kar, güneş, sis, vs.), bu farklı bakıların ürünü olan zengin bitki formasyonları (igne yapraklı ve yapraklı ormanlar, meşelikler, çalılıklar, çayırılıklar, vs) ve insan faaliyetleri ile ortaya çıkan tarımsal peyzaj (tarlalar, bağlar, bahçeler), memeli hayvanlar, kuşlar, balıklar ve diğer hayvan varlığı için uygun yaşam ortamını güçlendirmektedir (Çakır, 2007). IDMP yaban hayatı açısından da önemli olarak kabul edilen Bozayı, Kurt, Tilki, Yaban Domuzu ve Su Samuru, Kaya Sansarı, Ağaç Sansarı, Porsuk, Vaşak vb. türleri bünyesinde barındırmaktadır (Türker ve Çetinkaya, 2009). Yapraklı ve karışık ormanlar ile geniş açıklıklara ve çayırılıklara sahip iğne yapraklı ormanlar, Karaca, Ulu Geyik, Tavşan gibi otçul hayvanlar için uygun bir yaşam alanı sağlamakta ve ev sahipliği yapmaktadır (Çakır, 2007).

IDMP aynı zamanda Türkiye'deki 97 "**Önemli Kuş Alanı**"ndan birisi olarak kabul edilmektedir (Gümüş vd., 2002). Denizden 700-800 m yükseklikteki vadi tabanlarından, 2500 metreye ulaşan dağ doruklarına kadar farklı kuşaklara, bakılara, yerel iklim koşullarına ve bitki formasyonlarına sahip olan Ilgaz Dağı ve çevresi çeşitli kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ilgaz Dağlarının kayalık yüksek kesimleri çok sayıda yırtıcı türü barındırır. Bunlar arasında, Kızıl Akbaba, Sakallı Akbaba, Küçük Kartal, Kızıl Şahin, Kara Çaylak, Çakırkusu sayılabilir. Aralarında Kaya Kartalı ve Arı Şahini'nin de bulunduğu birkaç yırtıcı türün de bölgede ürediği tahmin edilmektedir. Angıt, Kara Ağaçkakan, Taş Bülbülü, Küçük Sıvacıkuşu ve Kara Çeskete gibi çok sayıda kuş türünün de bölgede yaşadığı bilinmektedir (Çakır, 2007).

Kış Turizmi ve Diğer Turistik Olanaklar

Milli parkın, topografik yapısı, zengin orman ve bitki örtüsü, yüksek yaban hayatı potansiyeli, eşsiz manzara güzellikleri, zengin rekreasyon kaynakları, kış turizmi olanakları ve insan sağlığına faydalı atmosferi ile Rekreasyonel turizm için potansiyel bir bölgedir. Bölgenin turizm etkinlikleri aşağıdaki gibidir:

Kayak; Milli park alanının turizm potansiyelini oluşturan en önemli seçeneklerden biri "*Kayak*"tır. Alanda 2 adet kayak pisti bulunmaktadır. 1 nolu kayak pisti 800 m., 2 no'lu pist ise 1500 m. uzunluğundadır. Yapılmakta olan master planda 2 adet pistin ilave edileceği belirtilmektedir. Yeni yapılacak pistlerin uzunluğunun 8.000 m. olması beklenmektedir (UTTA, 1998).

Trekking; Milli park alanı içerisinde henüz hazırlanmış bir parkur haritası bulunmamakla birlik Trekking de yapılmaktadır. Turizm işletmecilerinin gelen ziyaretçiler için hazırlanmış oldukları amatör haritalardan yararlanılan bu etkinliğin parkurları şunlardır:

- 1 no'lu telesiyenin orta kısmından Arpa Seki yaylasına, Arpa Seki'den de Karanlık Dereyi geçerek oteller bölgesine dönüş

- Zirve kafeteyanın arkasından TV vericisine doğru giden yoldan Karanlık Dereye inen muhteşem biyolojik zenginliklerin (Endemik türler) izlenebileceği parkur.

- 1 no'lu telesiyenin alt istasyonundan ormana giden patika yolla teleski alt istasyonu ve oradan da orman içi patikayla Arpa Seki yaylasına giden parkur.

Bu parkurlardan başka milli park alanı dışında kalan ama konaklama alanına yakın pek çok parkur da bulunmaktadır.

Piknik; Oteller bölgesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü, Ilgaz Dağı Kar Hidrolojisi Araştırma ve Eğitim Merkezi'ne (TARGED) ait tesisin arka kısmında, piknik masaları, WC, mangal ve çöp kutuları mevcuttur.

Foto-Safari; Bölgede pek çok yaban hayvanı, kuş ve bitki türü bulunmaktadır. Farklı mevsimlerde ortaya çıkan görüntüler de (özellikle sonbahardaki renk değişimi gibi) fotoğrafçıları bölgeye çekmektedir.

Dağcılık; Bu bölgede hat kurma, tırmanma, kaya tırmanışı, güvenli iniş gibi çalışmalarını uygulamak olanaklıdır. En yüksek zirvesi 2.587 rakımlı Büyükhacet tepesidir. Yine 2.500 metrenin üzerindeki rakımı ile Büyükhacet tepesinin yalnızca 4 km batısında yükselen Küçükfacet tepesi Ilgaz'ın ikinci yüksek zirvesini

oluşturmaktadır. Kozançal Tepe (2070 m.), Karakeçilik Tepe (1999 m), Baldıran Tepe (1931 m.) ve şadımının Tepe'leri (1843 m.) dağcılık için farklı olanaklar sunmaktadır (Anonim, 2007a).

Kampılık; Milli park içinde bulunan Arpa Seki yaylasının ankırı kısmındaki alanı kamp için uygundur. Ancak, alanda planlanmış ve alt yapısı tamamlanmış bir kamp yeri bulunmamaktadır. Özellikle yaz aylarında gelen ziyaretçilerin alanda gelişigüzel kamp yapmaları evre kirliliği açısından sorun teşkil etmektedir.

Olta Balıkçılığı; Milli park alanı oteller bölgesine 25 km. uzaklıkta bulunan Kırk Pınar Yaylası'nda olta balıkçılığı yapılabilir. Kırkpınar Yaylası Ilgaz merkezden 22 Km uzaklıkta denizden 1800 metre Yükseklikte bir yayla gölü olup adını gölü besleyen 40 pınardan almıştır. Ilgaz Sıradağlarının uzantısı olan 2400 metrelik Emir gazi tepesinin yamaçlarında bulunan yayla, Ilgaz Dağlarının kendine özgü bitki varlığının eşsiz örnekleri ile doludur. Yayla; iğdem, Düğün ieği, Yabani Lale, Unutma Beni, Sarı Orkide, uha, Salep, Orman Gülü gibi yüzlerce çiçeği bünyesinde barındırmaktadır (<http://www.yesililgaz.net/turizm/kirkpinar-yaylasi.html>).

Yaban Hayatı İzleme; Milli park alanı yakınında Yaban Hayatı Koruma Sahası (17.036 ha.) bulunmaktadır. Bölgede, Ayı, Kurt, Vaşak, Yaban Domuzu, Bozayı, Porsuk, Su Samuru, Tavşan, Sincap, Karaca, Tilki gibi yaban hayvanları bulunmaktadır.

ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Milli parkın eğitim, bilimsel araştırma, Rekreasyon gibi çok yönlü olması gereken kullanım biçimi sadece belli bir etkinliğe (kış turizmi) indirgenmiş durumdadır. Bölge genellikle kış aylarında kayak turizmine hitap etmektedir. Ancak, son yıllarda ekoturizme olan ilgi ve küresel iklim değişikliği sonucu Kuzey yarımküre'nin ısınması yaz aylarında da ziyaretçilerin buraya gelmesine neden olmuştur.

Alanın uzun devreli gelişme planı tamamlanmadığı için IDMP yönetiminde ziyaretçi yönetimine ilişkin bir politika yürütülememektedir (Anonim, 2007b). Ziyaretçilerin doğa koruma ve ekoturizm ile ilgili beklentilerinin karşılanamadığı gibi yerel halk içinde sürdürülebilir alternatif geçim kaynakları geliştirilememiştir. Bölgeye gelen ziyaretçilerin 2002-2011 yıllarına ait aylara göre sayıları tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Milli Park Alanına gelen araç ve kişi sayıları

Yıllar	Otomobil	Minibüs	Midibüs	Otobüs	Şahıs	Toplam Ziyaretçi
2002	6172	373	-	140	594	-
2003	5665	228	224	194	1786	-
2004	6170	178	252	258	1420	46000
2005	6618	511	-	192	887	-
2006	5939	173	210	107	3250	40000
2007	7080	152	165	137	221	40000
2008	5500	105	92	100	3202	35000
2009	7400	187	174	104	2700	45000
2010	7530	229	188	153	5000	48000
2011	8870	423	234	255	-	60000

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Kastamonu Şube Müdürlüğü

IDMP alanında 4'ü özel 5'i ise adet kamuya ait 9 adet konaklama tesisi bulunmaktadır (bkz. tablo 3). Bu tesisler özellikle kış aylarında kayak tutkunu tatilciler tarafından büyük talep görmektedir (Hasanoğlu, 2012; Karabacakoğlu, 2012; Öztürk, 2012) .

Tablo 3. Ilgaz Dağı Milli parkı'nda bulunan konaklama tesisleri

Tesisler	Yatak kapasitesi	İşletme durumu
Ilgaz Mountain Resort	320	Özel
Dağbaşı Otel	100	Özel
Doruk Otel	107	Özel
Derbent Motel	45	Özel
TARGED	80	TARGED
ÖRSEM	150	Ankara Üniversitesi
Kast. Jandarma kom.	200	Sivil Savunma
TEDAŞ	25	TEDAŞ
Toplam	1.027	

Kaynak: Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Giderek genişleyen konaklama tesisleri ve buna bağlı olarak artan insan sayısı hassas bir konuma sahip alan üzerinde tehdit oluşturmaktadır. Alana gelen ziyaretçiler çoğunlukla özel araçları ile gelmektedir. Bu durum, alan için hem çevre kirliliği, hem de otopark sorununu arttırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada alanyazın taraması, yüz-yüze görüşmeler ve gözlem aracılığıyla Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Rekreasyonel olanakları ortaya konmuştur. Bulgular IDMP'nun dağlık bölgelerinin arazi yapısının genellikle serpantinler, şistler ve volkanik kayalardan meydana geldiğini ortaya koymuştur. Ayrıca IDMP'nun

değişik karakterde vadiler, sırtlar ve doruklardan meydana geldiği ve üstün değerde peyzaj güzellikleri sunan jeomorfolojik bir yapıya sahip olduğu bulgulanmıştır. Milli parkın ayrıca zengin bir bitki ve hayvan varlığına sahip olduğu ortaya konulmuştur. Ilgaz Dağı'nın eteklerinden doruklarına doğru gelişen Karaçam, Sarıçam, Gök nar ağaç türlerinden meydana gelen bitki örtüsü, zengin orman altı topluluğu ile desteklendiği bulgularan bir diğer özelliktir. Nitekim Milli park alanında 43 familyaya ait 155 cins ve 283 taksonun var olduğu bulgulanmıştır. Bol ve bütün yıl akışlı akarsuları ile zengin bitki örtüsünün oluşturduğu şartlar, Karaca, Geyik, Yaban Domuzu, Kurt, Ayı, Tilki gibi yaban hayatı türlerine uygun yaşama ortamı sağladığı ortaya konmuştur. Milli parkın diğer önemli bir kaynağını kış sporları olanaklarının oluşturduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra foto safari, trekking, olta balıkçılığı, yaban hayatı gözleme olanaklarının IDMP'nın ana Rekreatyonel kaynak değerlerini oluşturduğu ortaya konmuştur.

Önceki paragrafta sayılan çekicilikleri ile IDMP'nın kış aylarında daha yoğun olmak üzere yılın 12 ay'ı ziyaretçi çektiği ifade edilebilir. Milli park alanına gelen konukların daha çok özel araçlarıyla alana ulaşmaları taşıma kapasitesi sorununu çağnıştırmaktadır. Bu nedenle Milli parkın sürdürülebilir turizme olanak tanınması için çevresel, sosyal ve kültürel anlamda ortaya çıkabilecek etkileri önceden tahmin etmek ve buna göre politika ve strateji belirlemek gerekmektedir (Şenyaz, 2002). Makro ölçekte sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi; her şeyden önce kaynak değerlerinin rasyonel olarak ve özgün değerlerini kaybettirmeden kullanımına bağlıdır. Bu bakımdan çeşitli önlemlerin ele alınarak organizasyonu ve bunların eksiksiz olarak uygulanması ile çevre, turizm ve ekonomi açısından sürdürülebilirliğin sağlanması olanaklıdır (Gündüz, 2004).

1976 yılında kurulmuş bulunan milli park alanının şimdiye kadar yönetim planının hazırlanmamış olması ve alanın doğa koruma kriterleri açısından çok küçük olması sorun teşkil etmektedir. Giderek genişleyen konaklama tesisleri ve buna bağlı olarak artan insan sayısı hassas bir konuma sahip alan üzerinde tehdit oluştırmaktadır. Alanın sürdürülebilir turizm stratejisi, ziyaretçi yönetimi daha doğrusu etkin yönetim araçları bulunmamaktadır. Tablo 2.'den de anlaşıldığı gibi milli parka gelen ziyaretçiler genelde özel araçları ile gelmektedirler. Alanda 1 adet kapalı otopark bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, tesislerin arka taraflarında kendilerine ait açık otopark alanları da mevcuttur. Ancak, yetkililerle yapılan görüşmelerde, milli park içerisinde özellikle kapalı otopark alanının yetersiz olması, kış aylarında tur otobüsleri ve otomobillerin, tesislerin önlerinden giriş kontrol noktasına kadar olan tüm boşlukları (yol dışında) doldurmalarına yol açmakta ve bu da görüntü kirliliğine neden olmaktadır. Milli

park içerisinde yer alan radyo istasyonu, bu istasyon yanındaki yapımı yarım kalmış bina ile Kozançal Tepe'deki televizyon vericisi ve binaları, orman manzarası içerisinde görüntü kirliliği oluşturmaktadırlar. Milli Park sınırları içerisinde, alanın kuzeybatı bölümünde yer alan Arpa Seki Yaylası'nda, çevre yerleşmelerde yaşayanlar havyacılık faaliyetleri yürütmektedirler. Bahar ve yaz aylarında bu mevkide büyükbaş hayvanlar yoğun biçimde otlatılmaktadır. Bu bölgede flora tahribatı gözlenmiştir (Anonim, 2007a).

Bunun dışında, alanın kaynak değerlerini tanıtıcı tanıtım bürolarının olmaması, kamping alanının, yürüyüş rotalarının belirlenmemiş olması, gelen ziyaretçilerin bilinçsizce alanda dolaşabilmelerine yol açmakta, hem endemik türler hem de çevre kirliliği yönünden sorun teşkil etmektedir. Alanın taşıma kapasitesinin hesaplanmamış olması gözle görülür bir şekilde kış aylarındaki ziyaretçi yoğunluğu, alanı koruma ilkeleri açısından tehdit etmektedir. Kış aylarında yerel halk, (araba çekiciliği, zincir takma gibi) çeşitli işlerle ek kazanç sağlamaktadır (Karamustafa 2012; Sağlam Fide 2012; Ayvaoğlu; 2012). Günümüzde artık doğa korumanın yerel halk için yalnızca kısıtlamalar anlamına gelmediği, korumacılığın yerel halkın yararına yeni olanaklar da yaratabileceği düşüncesinin hakim olduğu anlayış hüküm sürmektedir. Biyoçeşitliliğin korunması, etkin korumanın güvence altına alınması için yerel halka yönelik alternatif geçim olanaklarının yaratılması (ziyaretçilere yönelik rekreasyonel hizmetlerin geliştirilmesi, yöresel yiyeceklerin pazara sunulması vb.) sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi için en önemli etken olmaktadır. Yerel halk için imkanlar daha çeşitlendirilmeli, mutlaka yönetimin içerisinde katılımcı olarak yer almalıdırlar.

Doğaya, ekoturizme yönelik artan talebin diğer turizm etkinliklerinde olduğu gibi olumsuz sonuçlar vermemesi için, özellikle milli park alanlarında sürdürülebilir planlamaya yönelik hedefler izlenmeli mutlaka yönetim planı oluşturulmalıdır. Ancak bu yönetim planı;

- Ekolojik dengenin korunarak devamlılığının sağlanması,
- Alanın sahip olduğu ve ana kaynak değerini oluşturan Ilgaz Dağı'nın; ekolojik, biyolojik (flora-fauna), jeolojik, jeomorfolojik, peyzaj ve kültürel kaynak değerleri ile bu değerlerin devamlılığının sağlanması,
- Ekoturizm faaliyetleri ile kaynak değerleri arasında koruma-kullanma dengesinin sağlanması için uygun araçların geliştirilmesi,
- Gerekli önlemler alınarak çevre kirliliğinin (hava, toprak, su ve gürültü) önüne geçilmesi,

- Doğal yaşam ortamlarının, türlerin ve habitatların korunması ve devamlılığını sağlayacak teknik ve idari tedbirlerin alınması
- Korunan alan hakkında yöre insanı ve ziyaretçilerin bilgilenmesinin ve bilinçlenmesinin sağlanması, yerel halkın da içinde olduğu yöresel ve bölgesel ekonominin desteklenmesi,
- Katılımcı bir yönetimin sağlanması (ilgili kamu kurum ve kuruluşları, yerel halk temsilcileri, özel sektör, turizm işletmecileri, üniversitelerin ilgili bölümleri vb.),
- Yörenin önemli bir kış sporları merkezi olması nedeni ile kar rasatlarının yapılması ve mevcut kayak alanlarının (pistlerin) değerlendirilmesi ve potansiyel kayak alanlarının belirlenmesi gibi nitelikleri içeren bir yönetim planı yaklaşımı ile hazırlanması gerekmektedir (Anonim, 2007a).

KAYNAKLAR

Sürelili Yayınlar ve Dergiler

- Avcı, M. (2004), Türkiye Bitkilerinin İsimlendirilmesinde Coğrafi Özelliklerin Etkisi, *İ.Ü. Doğrafya Dergisi*, Eylül: 31-45.
- Kuter, N. (2008). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Orman Peyzajı ve Estetiği Açısından Değerlendirilmesi. Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi *Orman Fakültesi Dergisi*, Seri:A, 1: 36-47.
- Kuvan, Y. (1995). Korunan Alanlarla Uyumlu Turizm Etkinliklerinin Temel Nitelikleri, *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, 42 (1-2-): 133-137 .
- Tümer, S. (1975). Rekreasyon: İlgili Kavramlar, Sınıflamalar, Ankara, *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, 6 (2): 16-21.

Kitaplar

- Bruce, C. D. (1995). *Puritans at Play. Leisure and Recreation in Colonial New England*. New York: St. Martin's Press.
- Demirel, Ö. (2005). *Doğa Koruma ve Milli Parklar*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası.
- Gunn, A. C. ve Var, T. (2002). *Tourism Planning*. New York: Taylor&Francis,
- Gündüz, F., (2004). Çevre ve Turizmin Sürdürülebilirliği, *Planlama*, 27.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara, DetayYayıncılık.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon-Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara, Bağırgan Yayınevi.
- Türker, N. Ve Çetinkaya, A.(2009). *Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Potansiyeli*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Tezler

- Akata, I. (2010). Ilgaz Dağı Milli Parkı Ve Yakın Çevresinin Makrofungus Florası (*Basılmamış Doktora Tezi*). Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı.
- Çakır, M. (2007). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda Farklı Orman Kuruluşlarına Ait Toprakların Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı.

- Çetinkaya, G. (2008). Milli Parkların Bir Rekreasyon Alanı Olarak Düzenlenmesi ve Yönetilmesi: Bir Model Önerisi (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı.
- Karahalil, U. (2009). Korunan Orman Alanlarında Amenajman Planlarının Düzenlenmesi-Köprülü Kanyon Milli Parkı Örneği (*Basılmamış Doktora Tezi*). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı.
- Kurdoğlu, O. (2002). Kaçkar Dağları Milli Parkı ve Yakın Çevresinin Doğal Kaynak Yönetimi Açısından İncelenmesi (*Basılmamış Doktora Tezi*). Trabzon: K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Menteş, İ. (2001). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Korunan Alan Olarak İrdelenmesi ve Yönetimi (*Basılmamış Doktora Tezi*). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Pehlivan, G. (2007). Ilgaz Dağı Milli Parkı Florası (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Bildiriler

- Alkan, H. ve Korkmaz, M. (2009). *II. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi*, Isparta, 19-21 Şubat 2009.
- Alptekin, C. Ü. vd. (2009). Ülkemizde Doğal Korunan Alanlar ve Milli Parklarda Alınabilecek Silvikültürel Önlemler, *III. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi Cilt: III*: 915-926.
- Demirel, Ö. (2002). Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi-Kaçkar Dağları) Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Doğa Turizmi Ve Kırsal Rekreasyon Planlaması Açısından Değerlendirilmesi, *Kastamonu, Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, ss., 281-285.
- Erduran, F. (2002). Ilgaz Dağı Milli Parkının Turizm ve Rekreasyonel Gelişim Sorunları Kastamonu, *Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu*, ss. 393-395.
- Gümüş, C. vd. (2002). Ilgaz Dağlarının Biyolojik Çeşitliliği ve Doğa Koruma Açısından Önemi, *Kastamonu, Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu*, ss. 442-446.
- Şenyaz, A. (2002). Turizm, Eko-Turizm ve Sürdürülebilir Kalkınma, *Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu*, Ilgaz Dağı, Kastamonu.

Mülakatlar

- Ayvaoğlu, C. (2012). Aşağı Tüfekçi Köyü Yerleşliği, Ilgaz Dağı, *Mülakat*, 16/01/2012
- Hasanoğlu, İ. (2012), TARGED Eğitim ve Dinlenme Tesisi İşletme Müdürü, Ilgaz, *Mülakat*, 09/01/2012
- Karabacakoğlu, H. (2012), Doruk Otel Genel Müdür Yardımcısı, Ilgaz Dağı, *Mülakat*, 09/01/2012
- Karamustafa, M. (2012). Bostan Köyü Yerleşliği, Ilgaz Dağı, *Mülakat*, 23/01/2012
- Sağlam F. İ. (2012). İlli Parklar Genel Müdürlüğü, IDMP Şube Müdürü, Kastamonu, *Mülakat*, 13/02/2012
- Öztürk, E. (2012). Dağbaşı Otel Genel Müdürü, Ilgaz Dağı, *Mülakat*, 09/01/2012

INTERNET KAYNAKLARI

- Korunan Alanlar ve İklim Değişikliği Türkiye Ulusal Stratejisi, http://www.undp.org.tr/publicationsDocuments/Korunan_Alanlar_ve_Iklim_Degisikligi_Turkiye_Ulusal_Stratejisi.pdf, Erişim 01.02.2012.
- Yeşil Ilgaz Net, <http://www.yesililgaz.net/turizm/kirkpinar-yaylasi.html>, Erişim 27.02.2012.

DİĞER KAYNAKLAR

Anonim, 2007a, Kastamonu, *Uzun Devreli Gelişme Planı 1*. Taslağı.

Anonim, 2007b, Ankara, *Milli Parklar ve Uzun Devreli Gelişme Planları*, Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Arşıvleri.

Anonim, 2008, Kastamonu, *Ilgaz Dağı Milli Parklar Verileri İl Çevre ve Orman Müd. Doğa Koruma Ve Milli Parklar Gen. Müd.*.

Çevre Kanunu, *Resmi Gazete sayı 18132*, tarih 09/08/1983.

Milli Parklar Kanunu, *Resmi Gazete sayı 18132*, Tarih 11/08/1983

Pehlivan, S. Vd. (1987). *Ilgaz Kuzeydogusu-Boyaltı-Kursunlu Dolayının Jeolojisi*. Ankara, MTA Genel Müdürlüğü Maden, Etüt ve Arama Daire Başkanlığı.

UTTA. (1998). *Planlama Projelendirme ve Danışmanlık Ltd. şti. Ankara, Kastamonu-Çankırı-Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi Planlaması Araştırma Raporu.*